

Nastavno-naučnom vijeću Medicinskog fakulteta
Univerziteta u Banjoj Luci
Senatu Univerziteta u Banjoj Luci

Odlukom Nastavno-naučnog vijeća Medicinskog fakulteta Univerziteta u Banjaluci broj: 18-3-619/2012 od 24.09.2012. godine imenovani smo u Komisiju za ocjenu podobnosti teme i kandidata za izradu doktorske teze mr dr Avde Šakušića pod naslovom „Promjene u porodičnim kompetencijama i porodičnoj koheziji ovisnika o alkoholu poslije uspostavljanja apstinencije“.

Komisija u sastavu:

1. Dr Marija Burgić-Radmanović, redovni profesor, uža naučna oblast psihijatrija, Medicinski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, predsjednik;
2. Dr Esmina Avdibegović, vanredni profesor, uža naučna oblast psihijatrija, Medicinski fakultet Univerziteta u Tuzli, član;
3. Dr Milan Arbutina, vanredni profesor, uža naučna oblast neurologija, Medicinski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, član.

Nakon uvida u dokumentaciju priloženu uz prijavu kandidata, postupajući u skladu sa Statutom JU Univerziteta u Banja Luci, Komisija podnosi sljedeći

**IZVJEŠTAJ O OCJENI PODOBNOSTI TEME
I KANDIDATA ZA IZRADU DOKTORSKE DISERTACIJE.**

I BIOGRAFSKI PODACI, NAUČNA I STRUČNA DJELATNOST KANDIDATA

Biografija

Avdo Šakušić je rođen 04.06.1960. godine u Gornjoj Orahovici, opština Gračanica gdje je završio osnovnu školu, a Gimnaziju u Gračanici. Medicinski fakultet Univerziteta u Tuzli završio je 1986. godine sa prosječnom ocjenom 7,81. Nakon završenog studija zaposlio se u kao ljekar pripravnik u Domu zdravlja Gračanica, položio državni ispit i radio do 1994.godine. Od aprila 1994. godine radi u Klinici za psihijatriju Univerzitetskog kliničkog centra u Tuzli. Specijalistički ispit iz neuropsihijatrije položio je 1999.g., a subspecijalistički ispit iz Alkoholizma i drugih bolesti ovisnosti 2005.godine u Tuzli. Od 2008. godine je angažovan kao asistent na Edukacijsko rehabilitacijskom fakultetu Univerziteta u Tuzli.

Kao autor i koautor objavio je više naučnih i stručnih radova u knjigama, časopisima, na međunarodnim i domaćim naučnim skupovima i kongresima iz oblasti mentalnog zdravlja, te ima višegodišnje iskustvo prezentiranja naučnih radova na stručnim, naučnim sastancima i kongresima u zemlji i inostranstvu. Član je Ljekarske komore Tuzlanskog kantona, Udruženja psihijatara u Bosni i Hercegovine. Predsjednik je Udruženja alkohologa i stručnjaka za druge ovisnosti BiH. Aktivno govori ruski jezik i koristi se engleskim jezikom.

Bibliografija

Magistarska teza

Kandidat je odbranio magistarski rad na temu „Korelacija PTSP-a sa zloupotrebom i ovisnosti o alkoholu kod veterana rata u Tuzlanskom kantonu“ 2007. godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Originalni naučni radovi objavljeni u časopisima

Mr sc. med.dr Avdo Šakušić je autor dva originalna članka.

- 1. Šakušić A, Zoričić Z, Avdibegović E, Pavlović S, Gašpar V, Ilić S, Torre R.** Intensity of Posttraumatic Stress Disorder Symptoms in Relation to Alcohol Use in War Veterans – Experiences from Bosnia-Herzegovina. *Alcoholism* 2009; 45 (2): 95-105.
- 2. Šakušić A, Avdibegović E, Zoričić Z, Pavlović S, Gašpar V, Delić A.** Relationship Between Anger, Alcoholism and Symptoms of Posttraumatic Stress Disorder Symptoms in War Veterans. *Medicinski Arhiv* 2010; 64 (6) 345-358.

Stručni radovi

1. Ibrahimagić O, Čustović A, Brigić K, Burina A, Arnautalić A, **Šakušić A**. Politoksikomanija, ovisnost o heroinu i apstinencija. Medicinski žurnal 2002: 76-79.
2. **Šakušić A**. Tipologija alkoholizma. U: Pajević i saradnici. Savremeni pristup u tretmanu alkoholom uzrokovanih poremećaja: zbornik radova Prvog alkoholološkog simpozija Bosne i Hercegovine s međunarodnim učešćem, Tuzla 2012: 64-70.
3. **Šakušić A**, Avdibegović E, Arnautalić A, Hodžić M, Pavlović S. Povezanost ovisnosti o alkoholu sa sociodemografskim faktorima u veterana rata. U: Pajević i sar. Savremeni pristup u tretmanu alkoholom uzrokovanih poremećaja: zbornik radova Prvog alkoholološkog simpozija Bosne i Hercegovine s međunarodnim učešćem, Tuzla 2012: 189-198.
4. Pavlović S, Prelić-Kravić N, Suljić E, Jaraković M, **Šakušić A**. Zloupotreba alkoholnih pića u toku rata. U: Pajević i sar. Savremeni pristup u tretmanu alkoholom uzrokovanih poremećaja: zbornik radova Prvog alkoholološkog simpozija Bosne i Hercegovine s međunarodnim učešćem, Tuzla 2012: 182-188.
5. **Šakušić A**, Thaller V, Zoričić Z, Avdibegović E, Pavlović S. The Relationship Between Agressiveness and Alcoholism in War Veterans with Posttraumatic Stress Disorder. 2nd Congress of of Psychiatrist of Bosnia and Herzegovina with International Participation „The first year of psychiatry in Bosnia-Herzegovina“. Medicinski Arhiv 2007; 61 (Suppl 2): 32.

Kongresna saopštenja

Mr sc. med.dr Avdo Šakušić je autor i koautor 9 kongresnih saopštenja, od čega 6 kao autor i 3 kao koautor, prezentovanih na kongresima i simpozijumima. Oralne prezentacije objavljene su i u formi apstrakta u Zborniku sažetaka.

Oralne prezentacije

1. Bećirović E, **Šakušić A**. Vodka i džin to je sada in – turbo folk i alkohol. Prvi alkoholološki simpozijum Bosne i Hercegovine s međunarodnim učešćem. Tuzla, 2010.

2. Aljukić N, **Šakušić A**, Hadžibeganović K, Arnautalić A, Avdibegović E. Structure of Psychiatry Morbidity in the Department of Psychiatry in Tuzla Before and After the Establishment of CMHCs. 1st Congress of Psychiatrist of Bosnia and Herzegovina with International Participation. Sarajevo, 2003.
3. **Šakušić A**, Avdibegović E, Bijedić N. Clubs of treated alcoholics revitalization in the area of Tuzla canton. 4th Croatia Conference on Alcoholism and other Addictions. 5th Alpe-Adria Conference of Clubs of Treated Alcoholics, Opatija, 2012.
4. **Šakušić A**. Tipologija alkoholizma. Prvi alkohološki simpozij Bosne i Hercegovine sa međunarodnim učešćem „Suvremeni pristup u tretmanu alkoholom uzrokovanih poremećaja“. Tuzla, 2010.
5. **Šakušić A**, Thaller V, Zoričić Z, Avdibegović E, Pavlović S. The Relationship Between Agressiveness and Alcoholism in War Veterans with Posttraumatic Stress Disorder. 2nd Congress of of Psychiatrist of Bosnia and Herzegovina with International Participation „The first year of psychiatry in Bosnia-Herzegovina“. Sarajevo, 2007.
6. **Šakušić A**, Thaller V, Zoričić Z, Avdibegović E, Pavlović S. A Family Burdened with Alcoholism in War Veterans with Posttraumatic Stress Disorder. 2nd Congress of Psychiatrist of Bosnia and Herzegovina with International Participation „The first year of psychiatry in Bosnia-Herzegovina“. Sarajevo, 2007.
7. **Šakušić A**, Thaller V, Zoričić Z, Avdibegović E, Pavlović S. Agression in War Veterans with Posttraumatic Stress Disorder in Comorbidity with Alcoholism. 23 rd Danube Symposion of Psychiatry, Mostar, 2008.
8. **Šakušić A**, Thaller V, Zoričić Z, Avdibegović E, Pavlović S. Relation Between the Use of Alcohol and Posttraumatic Stress Disorder in War Veterans of Bosnia and Herzegovina. Treća Hrvatska konferencija o alkoholizmu i drugim ovisnostima i Sedma Alpe-Adria konferencija o alkoholizmu. Opatija, 2008.
9. Pavlović S, Prelić-Kravić N, Suljić E, Jaraković M, **Šakušić A**. Zloupotreba alkoholnih pića u ratu. Prvi alkohološki simpozij Bosne i Hercegovine sa međunarodnim učešćem „Suvremeni pristup u tretmanu alkoholom uzrokovanih poremećaja“. Tuzla, 2010.

II. ZNAČAJ I NAUČNI DOPRINOS ISTRAŽIVANJU

Značaj istraživanja

Kandidat daje niz podataka o porodičnoj dinamici i modelima ponašanja i funkcionisanja porodice zavisnika o alkoholu prije i nakon uspostavljene apstinencije u trajanju od jedne godine.

Osnovna svrha istraživanja sadržana je u utvrđivanju porodične kohezije i kompetencija bračnih partnera, načina funkcionisanja te oblika ispoljavanja agresivnosti u porodicama alkoholičara, a dobiveni rezultati će koristiti u planiranju prevencije, liječenja i rehabilitacije, zavisnika, te poboljšanja kvalitete života pojedinca, porodice ali i zajednice u cjelini.

Pregled istraživanja

U ovom poglavlju kandidat je dao osnovne pojmove o problemu koji istražuje i pregled literature.

Citirana literatura je adekvatna i recentna. U literaturi su podrobno opisani problemi vezani za zavisnost o alkoholu i odnose u porodici te posljedice koje proizilaze iz toga. Radovi o porodičnim kompetencijama u porodicama alkoholičara i učinku terapijskih postupaka na promjene u porodičnim kompetencijama su malobrojni.

Alkoholizam je karakteriziran poremećenim ponašanjem koje uključuje potrebe za alkoholom i slabu kontrolu pijenja uz razvoj zavisnosti, te pojavu zdravstvenih oštećenja i socijalnih poteškoća koje su pristupačne klasičnim medicinskim i socijalnim dijagnostičkim postupcima. Alkoholizam je bolest zavisnosti, koja se često javlja u porodici kao posljedica „pretjeranog pijenja“ jednog od supružnika. Nije rijetka pojava gdje oba supružnika piju. Porodični problemi počinju i prije ispoljene zavisnosti i ogledaju se u transgeneracijskom prenošenju nefunkcionalnih obrazaca ponašanja sa roditelja na djecu i između njih samih. Načini razumijevnja o tome kako su članovi porodice alkoholičara, ili zavisnika pogođeni, odnosno oštećeni, mijenjali su se tokom vremena. Tako na primjer, raniji modeli od kojih su neki ostali popularni i do današnjih dana, predominantno su patologizirali članove porodice i smatrali su ih uveliko krivim za postojeće probleme zbog nefunkcionisanja unutar porodice. U svakodnevnom radu ljekar je pod kontinuiranim pritiskom pojedinca, porodice ali i društva u cjelini da se sprovede neki oblik liječenja kako bi se započela i održala apstinencija te prevenirale posljedice dugogodišnjeg pijenja kako pojedinca tako i porodice. Mnogobrojna istraživanja ukazuju na ozbiljnost i veličinu problema vezanih za odnos u porodici, načine funkcionisanja te druge probleme prouzrokovane prekomjernim konzumiranjem alkohola.

Kandidat je dizajnirao ovo istraživanje u cilju proučavanja promjena u porodičnoj kompetenciji i porodičnoj koheziji u zavisnika o alkoholu nakon uspostavljene apstinencije.

Radna hipoteza sa ciljem istraživanja

Nakon detaljnog pregleda publikacija, definisanja problema i pravca istraživanja, kandidat mr dr Avdo šakušić je jasno postavio hipotezu istraživanja.

U istraživanju se polazi od **glavne radne hipoteze** da detoksikacija, uspostavljanje trajne apstinencije, u zavisnika o alkoholu u značajnoj mjeri poboljšava kvalitetu života porodice i pojedinca u porodici.

Hipoteza 1: Apstinenti od alkohola kao i njihove porodice pokazuju znatno viši stepen porodične kohezije: emocionalne veze su jače, češće je porodica na okupu, više vremena i prostora posvećuju jedni drugima, prisutna je fleksibilnost u donošenju važnih odluka za porodicu i pojedinca.

Hipoteza 2: Apstinenti od alkohola i njihovi bračni partneri pokazuju poboljšanje u porodičnim kompetencijama, vođenju porodice i ekspresivnosti.

Hipoteza 3: U zavisnika o alkoholu nakon uspostavljene stabilne jednogodišnje apstinencije kontrola agresije je značajno poboljšana i svedena na latentnu kontroliranu agresivnost bez znakova manifestne verbalne i fizičke agresije.

Kako bi dokazao radne hipoteze, kandidat mr Avdo Šakušić jasno je postavio sljedeće **ciljeve istraživanja:**

Osnovni cilj istraživanja biće postignut preko sljedećih pojedinačnih ciljeva:

Cilj br. 1: Ispitati sociodemografske pokazatelje (pol, dob, bračni status, broj djece, broj godina obrazovanja, stanovanje, zaposlenost, podrška porodice, porodična opterećenost alkoholom).

Cilj br. 2: Ispitati nivo porodične kohezije (emocionalne veze, granice, koalicije, vrijeme, prostor, prijatelje, donošenje odluka, interesovanje i rekreacija).

Cilj br. 3: Ispitati porodičnu fleksibilnost (vođstvo, kontrola discipline, dogovaranje, stilovi, uloge, relacije, pravila).

Cilj br. 4: Ispitati način komunikacije u porodici (procjena vještine slušanja, vještine razgovora, uključivanja, jasnoće, sposobnosti da se održi kontinuitet, poštivanje i obzir prema sagovorniku).

Cilj br. 5: Utvrditi način i jačinu ispoljavanja agresije (latentna verbalna, latentna fizička, manifestna verbalna i manifestna fizička agresija).

Cilj br. 6: Utvrditi koji od navedenih pokazatelja mogu biti prediktori za trajnu apstinenciju

Materijal i metoda rada

Dizajn istraživanja, plan istraživanja, anketiranje, testiranje i metodologija rada su jasno opisani i odabrani u skladu sa važećim standardima i normama.

Radi se o komparativnoj studiji u osnovi prospektivnog tipa sa korištenjem odgovarajućih upitnika uz manji retrospektivni dio sa korištenjem ranije medicinske dokumentacije (istorije bolesti, otpusna pisma i druga medicinska dokumentacija).

Ispitivanje će se izvršiti u Klinici za psihijatriju, Univerzitetskog kliničkog centra Tuzla u Tuzlanskom kantonu, u toku 2012-e godine. Retrospektivni dio odnosi se prije svega na podatke medicinske dokumentacije o ranijem liječenju (istorije bolesti, otpusna pisma i druga medicinska dokumentacija).

Uzorak će činiti pacijenti koji su zavisni o alkoholu, a koji su liječeni u Alkohološkoj ambulanti Klinike za psihijatriju Univerzitetskog kliničkog centra u Tuzli u periodu januar - decembar 2012. god.

U istraživanje će biti uključeno 120 -150 pacijenata i njihovih bračnih partnera koji se budu konsekutivno javljali u ambulantu u navedenom periodu i koji budu zadovoljili sledeće uključujuće kriterijume:

1. ispunjavaju dijagnostičke kriterije zavisnosti o alkoholu po DSM-IV (Dijagnostičko statistički priručnik Američkog udruženja psihijatara, IV revizija);
2. da su stariji od 18 godina;
3. da su oženjeni/udati;
4. da ranije nisu liječeni od drugih psihijatrijskih poremećaja;
5. da nemaju povrede glave i oboljenja centralnog nervnog sistema;

U istraživanje će biti uključeni pacijenti koji dobrovoljno pristanu na istraživanje i potpišu informirani pristanak.

Od uzorka za istraživanje formirat će se dvije grupe: eksperimentalna (60 – 75 pacijenata) i kontrolna grupa (60 – 75 pacijenata).

Kriterijumi za svrstavanje u eksperimentalnu grupu su:

1. redovne kontrole u Alkohološkoj ambulanti Klinike za psihijatriju UKC Tuzla;
2. da su članovi oglednog Kluba liječenih alkoholičara pri Klinici za psihijatriju UKC Tuzla;
3. da je sprovedeno partnersko savjetovanje;
4. godinu i više dana apstinencije nakon detoksikacije od alkohola (izjava pacijenta i medicinska dokumentacija).

Kriterijum za svrstavanje u kontrolnu grupu su:

1. redovne kontrole u Alkohološkoj ambulanti Klinike za psihijatriju UKC Tuzla;
2. godinu i više dana apstinencije nakon detoksikacije od alkohola (izjava pacijenta i medicinska dokumentacija).

Za ispitivanje funkcioniranja u porodici u istraživanje će biti uključeni partneri ispitanika eksperimentalne i kontrolne grupe.

Kriterijumi isključenja:

1. ranije liječeni od psihijatrijskih poremećaja
2. povrede glave i oboljenja centralnog nervnog sistema
3. simptomatski alkoholizam

Od instrumenata istraživanja biće primijenjeni: anketiranje pacijenata, baze podataka Klinike za psihijatriju UKC Tuzla (elektronske i papirne forme, medicinski karton, anamneza, socijalna anamneza i druga medicinska dokumentacija), Upitnik za identifikaciju zavisnosti o alkoholu - MAST test (Michigan Alcoholism Screening test); Upitnik za procjenu težine zavisnosti o alkoholu - **SADQ** (Warwick Medical School), Upitnik AUDIT, Upitnik za mjerenje agresivnosti AG-87; Instrument za porodični self report - SFI, Skala evaluacije porodične adaptabilnosti i kohezije – **FACES-III**; Mančester kratka skala procjene kvaliteta života – **MANSA**, Opšti upitnik konstruisan za ovo istraživanje (lični podaci, spol, državljanstvo, nacionalna i religijska opredijeljenost, porodično stanje, zanimanje, zaposlenost, ekonomsko stanje kao i porodična opterećenost alkoholizmom).

Uzorak i kontrola su dovoljno veliki a niz parametara koji će biti analizirani daće dovoljno mogućnosti za relevantno zaključivanje.

Podaci će biti uneseni u obradne tabele u programu Microsoft Excell uz šifriranje. Konačna statistička obrada bit će urađena u programu SPSS, verzija 17 ili novija.

U analizi podataka primjenjivat će se metode deskriptivne statistike za izračunavanje srednje vrijednosti, standardne devijacije, χ^2 test, T - test i Pearsonov test korelacije. Kao statistički značajne razlike uzeće se one sa $p < 0,05$. Zavisno od potreba biće korištene i druge statističke metode obrade podataka. Unos podataka obavit će istraživač a statističku obradu osoba sa profesionalnim iskustvom u statističkim analizama.

Etički aspekti

U istraživanje će biti uključeni pacijenti koji dobrovoljno pristanu na istraživanje i potpišu informirani pristanak, a inače su redovni pacijenti i liječe se u Alkohološkoj ambulanti. Najveći dio posla u prikupljanju podataka obavit će istraživač koji je ujedno i ljekar terapeut.

Naučni doprinos istraživanja

U obimnoj literaturi iz oblasti bolesti zavisnosti ne nalazi se primjer istraživanja kakav je kandidat predložio pa je samim izborom teme i ispitanika napravljen pozitivan kvalitativni otklon. Najčešće se rade analize mogućih prediktora za povoljan ili nepovoljan ishod u liječenju zavisnosti od alkohola. Ovim istraživanjem daju se novi odgovori na česta pitanja u vezi sa apstinencijom zavisnika. Očekuje se da će planirano istraživanje dati korisne priloge sagledavanju problema pijenja alkohola kako za pojedinca tako i za njegovu porodicu. Takođe očekuju se rezultati koji potvrđuju hipoteze da apstinenata kao i njihove porodice pokazuju znatno viši stepen porodične kohezije, jaču emocionalnu povezanost, poboljšanje u porodičnim kompetencijama, bolje vođenje porodice i ekspresivnosti. Kontrola agresije apstinenata je znatno poboljšana i svedena na latentnu kontroliranu agresivnost. Osim teorijskog naučnog doprinosa, očekivani rezultati će biti primjenjivi u sačinjavanju multidisciplinarnе strategije kompleksnog tretmana, psihosocijalne podrške zavisnika i njihovih porodica te unapređenje kvaliteta cjelokupnog života kako pojedinca, njegove porodice i društva u cjelini.

Planirani uzorak i kontrola, jednom obuhvaćeni sistematskim anketiranjem, testiranjem i ispitivanjem, mogu biti osnova za dalja istraživanja, longitudinalno praćenje i komparaciju.

3. OCJENA I PRIJEDLOG

Na osnovu uvida u rad kandidata, priloženu dokumentaciju, biografiju i spisak objavljenih radova, zaključujemo da kandidat mr Avdo Šakušić ima naučne i stručne kvalifikacije i sve uslove za odobrenje teme za izradu doktorske disertacije u skladu sa važećim propisima, Zakonom o Univerzitetu i Statutom Univerziteta u Banjoj Luci.

Kandidat Avdo Šakušić je aktivan kao ljekar specijalista neuropsihijatar u specifičnoj oblasti psihijatrije, bolestima zavisnosti. Uz stalni psihijatrijski rad sa pacijentima zavisnim od alkohola, kandidat ima mogućnosti za naučni rad i dizajniranje studije sa prospektivnim praćenjem koje neposredno provodi ali isto tako, zahvaljujući dobrim bazama podataka, ima mogućnosti i za retrospektivni aspekt istraživanja.

Vremenom je dokazao da može samostalno učestvovati u planiranju naučnih projekata, te ga zbog toga Komisija smatra kvalifikovanom za stručni i naučni rad.

Predložena tema je aktuelna, skoro potpuno neistražena i zanimljiva kako sa naučnog stanovišta, tako i sa stanovišta mogućnosti praktične primjene. Kandidat planira veliki broj ispitanika u uzorku i kontroli za ovako specifičnu oblast i kriterij jednogodišnje apstinencije.

Metode istraživanja su moderne i pouzdane, adekvatne za istraživanje. Radi se o prospektivnoj studiji sa manjim retrospektivnim dijelom gdje instrumentarij široko zahvata od osnovne ankete preko standardizovanih anketa za upotrebu alkohola i kvalitet života, do podataka o porodičnoj kompetenciji i koheziji.

Članovi Komisije smatraju da postoje realni uslovi da kandidat u daljem istraživanju može uspješno da realizuje postavljene zahtjeve i da dobije vrijedne originalne rezultate u ovoj oblasti.

Prijedlog teme doktorske disertacije mr sci. dr Avde Šakušić pod nazivom „Promjene u porodičnim kompetencijama i porodičnoj koheziji ovisnika o alkoholu poslije uspostavljanja apstinencije“ zadovoljava sve kriterijume za prijavu teme doktorske disertacije.

Kandidat Avdo Šakušić, specijalista neuropsihijatar i magistar medicinskih nauka je, nakon detaljnog pregleda naučne literature uključujući najnoviju, pokazao sposobnost da jasno definiše naučni problem i ciljeve istraživanja, da napravi dizajn istraživanja i izbor metodologije naučno-istraživačkog rada.

Na osnovu detaljne analize Prijave doktorske disertacije, članovi Komisije upućuju pozitivnu ocjenu Nastavno-naučnom vijeću Medicinskog fakulteta Univerziteta u Banjaluci i Senatu Univerziteta u Banjaluci i predlažu da se pozitivna ocjena podobnosti teme i kandidata prihvati i odobri tema pod naslovom „Promjene u porodičnim kompetencijama i porodičnoj koheziji ovisnika o alkoholu poslije uspostavljanja apstinencije „ te pokrene dalji postupak izrade doktorske disertacije mr sci. med. Šakušić Avde.

KOMISIJA:

1. Dr.sc Marija Burgić - Radmanović, redovni profesor

2. Dr.sc Esmina Avdibegović, vanredni profesor

3. Dr.sc Milan Arbutina, vanredni profesor

Banja Luka, oktobar 2012. godine